

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในจังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ วิธิดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรลูกค้า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) ในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ที่มีต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ในจังหวัดเชียงใหม่

วิธิดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่เข้าร่วมโครงการครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 39,145 ราย

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 396 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งก่อนจะนำแบบสอบถามไปใช้ ได้ทดสอบความถูกต้อง (Validity) โดยนำแบบสอบถามไปปรึกษาคณะกรรมการที่ปรึกษา แล้วนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปทดสอบเก็บข้อมูลเพื่อหาความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยนำไปทดลองเก็บข้อมูลกับเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งไม่ใช่เป็นกลุ่มประชากรในการศึกษา แต่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรที่ศึกษา จำนวน 20 ราย จากนั้นนำแบบสอบถามในตอนต้นที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่า Reliability Coefficient ตามวิธีของ Cronbach (Cronbach's Alpha) โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ปรากฏว่าแบบสอบถามตอนที่ 3 มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.7283

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสร็จ ไปสอบถามเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Maximum) ค่าสูงสุด (Minimum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติใช้การคำนวณค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weight mean score)

ผลการวิจัย

1. ลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้จัดทำบัญชีครัวเรือน

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 63.4 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.54 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.74 คนต่อครัวเรือน เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างหนึ่งในสามมีการศึกษาอยู่ในระดับ ปวช./ปวท. มีรายได้ภายในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 60,873.74 บาทต่อปี ร้อยละ 64.4 มีหนี้สินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และพบว่า แหล่งข่าวสารที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างคือ ธ.ก.ส.

2. สภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน

จากการวิจัย พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 63.4 ไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำบัญชีครัวเรือนมาก่อน ร้อยละ 57.3 ใช้ช่วงเวลากลางคืนในการทำบัญชีครัวเรือน เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดใช้บ้านเป็นสถานที่ในการทำบัญชีครัวเรือน และได้รับการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ในการทำบัญชีครัวเรือน ร้อยละ 32.8 บันทึบบัญชีครัวเรือน 3 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 30.6 บันทึบบัญชีครัวเรือน 1 ครั้ง/สัปดาห์ และทั้งหมดได้รับแจกสมุดบัญชีครัวเรือน ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน ได้รับการสอนทำบัญชีครัวเรือน จาก ธ.ก.ส. เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 54.5 เข้าใจหลักการทำบัญชีครัวเรือนและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ร้อยละ 45.5 เข้าใจหลักการทำบัญชีครัวเรือนแต่นำไปปฏิบัติไม่ได้ เกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 47.0 บันทึบบัญชีครัวเรือนด้วยตนเอง ร้อยละ 41.1 ให้คู่สมรสเป็นผู้จดบันทึบบัญชีครัวเรือนให้ และร้อยละ 11.9 ให้บุตรเป็นผู้จดบันทึบบัญชีครัวเรือนให้

3.ทัศนคติของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน

จากการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีทัศนคติในระดับที่เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการทำบัญชีครัวเรือนในด้านความจำเป็นต้องทำบัญชีครัวเรือน การทำบัญชีครัวเรือนทำให้มีเงินออมมากขึ้น การทำบัญชีครัวเรือนทำให้สามารถวางแผนชำระหนี้ ธ.ก.ส. ได้ตรงตามเวลาที่กำหนด การได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. อย่างสม่ำเสมอทำให้คิดอยากทำบัญชีครัวเรือนมากขึ้น การได้รับการอบรมจาก ธ.ก.ส. ทำให้เข้าใจการทำบัญชีครัวเรือนและนำไปปฏิบัติได้ การทำบัญชีครัวเรือนทำให้

ทราบรายละเอียดรายได้-รายจ่ายของครอบครัวในแต่ละเดือน การทำบัญชีครัวเรือนทำให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้น การทำบัญชีครัวเรือนทำให้สามารถวางแผนการเพิ่มรายได้/ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นได้ การทำบัญชีครัวเรือนทำให้มีการใช้จ่ายอย่างรอบคอบและไม่ฟุ่มเฟือย และการทำบัญชีครัวเรือนทำให้สามารถปฏิบัติตัวตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้

ประเด็นที่เกษตรกรมีทัศนคติในระดับที่เห็นด้วย ได้แก่ ความยากในการทำบัญชีครัวเรือนทำให้ไม่อยากทำบัญชีครัวเรือน และการได้รับความช่วยเหลือจาก ธ.ก.ส. ทำให้การทำบัญชีครัวเรือนเป็นเรื่องที่ง่ายขึ้น

4. ปัญหาอุปสรรคของเกษตรกรในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

จากการวิจัย พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีปัญหาอุปสรรคในระดับมากที่สุด ได้แก่ เกษตรกรผู้ทำบัญชีครัวเรือนขาดประสบการณ์ในการทำบัญชี ขาดแหล่งข้อมูลจากภาครัฐและเอกชนในการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือน ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำบัญชีครัวเรือน การทำบัญชีครัวเรือนมีความยุ่งยากและทำให้เสียเวลา ขาดการช่วยเหลือ แนะนำ จากเจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. ในการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน มีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง คือ มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมากทำให้ไม่สามารถทำบัญชีได้ และมีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อย คือ ขาดสถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน โดยภาพรวมพบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีปัญหาอุปสรรคต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนในระดับมาก

5. ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

จากการวิจัย พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 89.40 อยากให้เจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. เข้ามาให้ความรู้และคำแนะนำต่างๆ เกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 75.25 อยากให้มีการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 80.56 อยากให้เจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. เข้ามาส่งเสริมหรือให้การสนับสนุนการทำบัญชีครัวเรือนอย่างจริงจัง ร้อยละ 70.45 อยากให้เจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. ติดตามงานอย่างใกล้ชิด และคอยรับฟังปัญหาต่างๆ ในการทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ทราบว่า เกษตรกรมีสภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน ทักษะคิดต่อการทำบัญชีครัวเรือน พร้อมทั้งมีปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ โดยสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

สภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการทำบัญชีครัวเรือนมาก่อน เพราะเกษตรกรไม่เคยได้รับความรู้ในการทำบัญชีครัวเรือนจากแหล่งความรู้ใดเลย และเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยจดบันทึกรายรับรายจ่ายในชีวิตประจำวัน การที่ ธ.ก.ส. ได้จัดทำโครงการครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือนขึ้นมาเป็นเพียงหน่วยงานเดียวเท่านั้นที่ให้ความรู้ในการทำบัญชีครัวเรือนแก่เกษตรกร จากการศึกษาสอบถามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและได้ผ่านการอบรมการทำบัญชีครัวเรือนแล้ว พบว่าเกษตรกรเพียงจำนวนเกินครึ่งเล็กน้อยที่เข้าใจหลักการทำบัญชีครัวเรือนและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าเนื้อหาของหลักการทำบัญชีครัวเรือนเป็นสิ่งที่ยากและเกษตรกรได้รับการอบรมในการทำบัญชีครัวเรือนไม่ต่อเนื่อง ประกอบกับ ธ.ก.ส. ไม่ได้ติดตามดูแลเกษตรกรหลังจากการอบรม ทำให้เกษตรกรไม่มีแหล่งที่ให้ความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือน

สำหรับผู้ที่สามารถทำบัญชีครัวเรือนด้วยตนเองได้นั้นส่วนใหญ่จะทำการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนอยู่ที่บ้านโดยทำในช่วงเวลาเย็นถึงกลางคืนและส่วนใหญ่จะจัดทำบัญชีครัวเรือนหนึ่งถึงสามครั้งต่อสัปดาห์ ซึ่งยังเป็นการปฏิบัติที่ยังไม่มากนัก ตามหลักการแล้วเกษตรกรควรจะจดบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอโดยการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนทุกวัน ถ้าหากเกษตรกรไม่มีเวลาที่จะจดบันทึกบัญชีครัวเรือน เกษตรกรอาจจะให้คู่สมรสและบุตรเป็นผู้ทำการบันทึกบัญชีครัวเรือน ทั้งนี้ต้องมีการถ่ายทอดความรู้ให้กับคนในครอบครัวให้มีความเข้าใจอย่างถูกต้อง

โดยภาพรวมแล้วจะเห็นได้ว่าโครงการที่ ธ.ก.ส. จัดตั้งขึ้นนี้ประสบผลสำเร็จในระดับที่ไม่มากนัก เพราะเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรมจำนวนเพียงเกินครึ่งเล็กน้อยเท่านั้นที่สามารถนำความรู้ความเข้าใจไปจัดทำบัญชีครัวเรือนได้ ซึ่งเป้าหมายหลักของโครงการคือให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถจดบันทึกบัญชีครัวเรือนด้วยตนเองได้ การที่จะทำให้โครงการนี้บรรลุเป้าหมายได้นั้น ทางเจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. จะต้องจัดฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องและเข้าไปติดตามงานอย่างใกล้ชิดเพื่อรับฟังปัญหาต่างๆจากเกษตรกร และช่วยเหลือให้เกษตรกรสามารถทำบัญชีครัวเรือนได้อย่างถูกต้องและสามารถทำบัญชีครัวเรือนด้วยตนเองได้ตลอดไป

ทัศนคติของเกษตรกรต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีทัศนคติเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการทำบัญชีครัวเรือนมีความจำเป็น เพราะทำให้มีเงินออมมากขึ้น เมื่อรู้จักบันทึกรายรับรายจ่ายต่างๆ ก็จะทำให้ทราบถึงสถานะการเงินของครอบครัวว่ามีความสมดุลกันหรือไม่ และเมื่อมีรายได้มากแต่รายจ่ายน้อยก็จะทำให้เหลือเงินอีกส่วนหนึ่งที่จะเก็บไว้เป็นเงินออมของครัวเรือนต่อไป ทำให้วางแผนชำระหนี้ ธ.ก.ส. ได้ตรงตามเวลาที่กำหนดเมื่อถึงวาระที่จะต้องชำระหนี้ก็สามารถที่จะมีเงินที่จะนำไปชำระได้ครบถ้วนตามเวลาที่กำหนด เพราะได้แบ่งเงินส่วนหนึ่งเก็บออมไว้แล้ว ทำให้ทราบรายละเอียดรายได้รายจ่ายของครอบครัวในแต่ละเดือน การบันทึกรายการต่างๆ ลงในสมุดบัญชีครัวเรือน ทำให้เกษตรกรสามารถที่จะรับรู้ฐานะทางการเงินของครอบครัวในแต่ละเดือนว่ารายได้กับรายจ่ายสมดุลกันหรือไม่ อีกทั้งยังทำให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพราะมีการใช้จ่ายอย่างพอตัวทำให้ไม่ต้องไปกู้หนี้ยืมสินจากแหล่งต่างๆ มาช่วยครัวเรือน และยังเห็นว่าการทำบัญชีครัวเรือนทำให้มีการใช้จ่ายอย่างรอบคอบและไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักตัดทอนรายจ่ายต่างๆ ที่ไม่จำเป็นและเป็นสิ่งของฟุ่มเฟือยออกไปได้

แต่ถึงอย่างไรก็ตามเกษตรกรเห็นว่าความยากในการจัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้ไม่อยากทำบัญชีครัวเรือนทั้งนี้เพราะสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนมีความสลับซับซ้อนเกินไป หากแก่การเข้าใจ ธ.ก.ส. ควรที่จะปรับสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนให้เข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อน เพื่อให้เกษตรกรสามารถที่จะจดบันทึกบัญชีครัวเรือนได้อย่างถูกต้องและอยากจะทำบันทึกอยู่เป็นประจำ และเกษตรกรยังเห็นว่าถ้าได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. อย่างสม่ำเสมอ ได้รับความช่วยเหลือได้รับการอบรม จะทำให้เกษตรกรสามารถที่จะทำบัญชีครัวเรือนได้ดีขึ้น เพราะมีผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือและไขข้อปัญหาต่างๆ ที่สงสัยจากการทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งจะทำให้เกษตรกรต้องการที่จะบันทึกบัญชีครัวเรือนอยู่เป็นประจำ นอกจากนี้เกษตรกรเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการทำบัญชีครัวเรือนทำให้ตนสามารถปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้ โดยเกษตรกรเห็นว่า การทำบัญชีครัวเรือนนั้นเป็นการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพราะทำให้รู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัด รู้จักอดออม รอบคอบ และมีการวางแผนการเงินของครอบครัว ทำให้คนในครัวเรือนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีชีวิตที่เรียบง่ายบนพื้นฐานของความพอเพียง ซึ่งจะนำไปสู่ความสุขที่แท้จริงในอนาคต

จากการศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนนั้น จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งเป็นสิ่งที่ ธ.ก.ส. จะต้องรักษาระดับทัศนคติที่ดีของเกษตรกรไว้ และแก้ไขประเด็นปัญหาที่ทำให้เกษตรกรมีทัศนคติในด้านลบต่อการทำบัญชีครัวเรือนโดย ธ.ก.ส. ควรแก้ไขในด้านการให้การอบรมที่มีไม่สม่ำเสมอและไม่มีการติดตามงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสิ่งนี้อาจจะทำให้ทัศนคติของเกษตรกรเปลี่ยนไปในทางที่ไม่เห็นด้วยกับการทำ

บัญชีครัวเรือน และ ธ.ก.ส. ควรประชาสัมพันธ์หรือสนับสนุนให้เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. เห็นความสำคัญของการทำบัญชีครัวเรือนและมีทัศนคติที่ดีต่อการทำบัญชีครัวเรือนต่อไป

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีปัญหาในด้านการที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการจดบันทึกรายรับรายจ่ายของครัวเรือนมาก่อน เพราะโครงการนี้เริ่มส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรเมื่อไม่นานมานี้ จึงทำให้เกษตรกรไม่มีพื้นฐานและความเข้าใจในการทำบัญชีครัวเรือน และการที่เกษตรกรต้องการที่จะหาความรู้และรายละเอียดของการทำบัญชีครัวเรือนนี้ก็ทำได้ยาก เพราะยังไม่ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับปรึกษาปัญหาการทำบัญชีครัวเรือน โดยเฉพาะ ซึ่งการจัดตั้งหน่วยงานนี้จะทำให้เกษตรกรสามารถที่จะเข้าไปรับบริการปรึกษาปัญหาต่างๆ ได้ เมื่อมีความข้องใจและไม่เข้าใจ ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรหันมาใส่ใจการทำบัญชีครัวเรือนมากขึ้น และการที่เกษตรกรเข้าใจว่าการทำบัญชีครัวเรือนมีความยุ่งยากและทำให้เสียเวลานั้น อาจเนื่องมาจากสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนที่มีความซับซ้อนเกินไปซึ่งทำให้เข้าใจยาก ทั้งนี้เจ้าของโครงการควรมีการปรับปรุงรายละเอียดของสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนให้เข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อนเกินไป เพื่อให้เกษตรกรสามารถที่จะจดบันทึกได้มากขึ้น

เกษตรกรบางส่วนยังเข้าใจว่าการทำบัญชีครัวเรือนทำให้เสียเวลา แต่แท้จริงแล้วการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนนั้นใช้เวลาแค่ไม่กี่นาทีซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่คุ้มค่ามากเมื่อเทียบกับการได้รับรู้สถานะทางการเงินของครัวเรือน เพราะการรับรู้สถานะทางการเงินนั้นทำให้ครัวเรือนสามารถวางแผนการใช้จ่ายต่างๆ ในแต่ละเดือน ปัญหาอีกประการหนึ่งคือ การช่วยเหลือ แนะนำ จากเจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. ที่ไม่มีความต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรบางส่วนที่อยากจะทำบัญชีครัวเรือน เกิดการละเลยและไม่ให้ความสนใจอันเป็นสาเหตุให้เกษตรกรบางส่วนเลิกล้มความคิดที่จะบันทึกบัญชีครัวเรือน เพราะฉะนั้นเจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. ควรเข้ามาพบปะพูดคุยกับเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอเพื่อรับรู้ปัญหาของเกษตรกรและช่วยหาแนวทางในการแก้ไข เพื่อให้เกษตรกรรู้สึกว่าจะยังมีผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือเมื่อพบเจอกับปัญหาต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรหันมาจดบันทึกบัญชีครัวเรือนมากขึ้น

และจากการศึกษายังพบว่า เกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. เข้ามาจัดฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอและคอยรับฟังปัญหาต่างๆ ที่เกษตรกรพบเจอในการจัดทำบัญชีครัวเรือน และทางเจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. ควรจะประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้เกษตรกรจัดทำบัญชีครัวเรือนอยู่เป็นประจำ โดยใช้สื่อต่างๆ นอกจากนี้ควรใช้สื่อที่ทำให้เกษตรกรสามารถเข้าใจการทำบัญชีครัวเรือนและนำไปปฏิบัติได้

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ควรเข้ามาให้ความรู้และคำแนะนำต่างๆ ตลอดจนจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือน ให้แก่เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และส่งเสริมหรือให้การสนับสนุนเกษตรกรในการจัด บันทึกับบัญชีครัวเรือน เพื่อให้ผู้รับ-รายจ่าย และสามารถวางแผนการเงินของครอบครัวได้

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีการ จัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่องค่อนข้างน้อย ทาง ธ.ก.ส. ควรให้การเอาใจใส่ดูแล และ สนับสนุนให้เกษตรกรมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนมากขึ้น เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับทั้งทาง ธ.ก.ส. และตัวเกษตรกรเอง ซึ่งมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรลูกค้ามีการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างทั่วถึง และทำอย่างต่อเนื่อง
2. ควรมีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์การจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ
3. ควรมีการจัดฝึกอบรม และมีกิจกรรมต่างๆ ที่จะทำให้เกิดความรู้และประโยชน์แก่ เกษตรกรอย่างทั่วถึง
4. ควรจะทำการตรวจสอบบัญชีของเกษตรกรอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องเพื่อให้ทราบถึง ปัญหาและความต้องการต่างๆ ของเกษตรกร
5. ควรมีการยกย่องและให้รางวัลแก่เกษตรกรลูกค้าที่สามารถจัดทำบัญชีครัวเรือนได้อย่าง ต่อเนื่อง เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นและกำลังใจแก่เกษตรกร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรในหลายๆ พื้นที่ เพื่อนำผลจากการศึกษามา เปรียบเทียบกับการศึกษาในครั้งนี้
2. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร